

dr hab. Ewa Stopa-Pielesz, prof. ASP
ul. Lubertowicza 3/6
43-300 Bielsko-Biała
kom. 607 334 131
e-mail: pieleszewadom@gmail.com

**Recenzja dorobku twórczego i pracy doktorskiej pt. *City Type* Pani Kamili Kasperowicz
zrealizowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Aleksandra Ostrowskiego.**

Recenzję przewodu doktorskiego sporządzam na podstawie powołania, według obowiązujących przepisów, przez Radę Naukową Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, z dnia 21 września 2022 roku. Pismo informujące o powołaniu otrzymałam 18 października 2022 roku.

Recenzję sporządzam w oparciu o:

1. życiorys i wykaz osiągnięć,
2. portfolio (katalog drukowany w twardej oprawie, 90 stron),
3. pracę doktorską *City Type* (katalog drukowany w twardej oprawie, 74 strony), zawierającą opis projektu obejmujący trzy części (*Słowo*, *Typosfera*, *Instalacje*) oraz czterdzieści sześć ilustracji, bibliografię, a także streszczenie w języku polskim i angielskim.

Pani mgr Kamila Kasperowicz jest absolwentką Wydziału Sztuki (obecnie Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji) Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W 2010 roku obroniła z wyróżnieniem pracę dyplomową zatytułowaną *FobIn – Autorski Magazyn Artystyczny* pod opieką promotora prof. Józefa Hołarda na kierunku Edukacja Artystyczna w zakresie Sztuk Plastycznych specjalność Projektowanie Graficzne. Pracę teoretyczną pt. *Logo w świecie mody* napisała pod kierunkiem dr hab. Aleksandra Ostrowskiego. Pracy dyplomowej towarzyszył aneks w postaci rysunków tworzących serię zatytułowaną *Element* i zrealizowany w pracowni prof. Anny Kowalczyk-Klus. Następnie, Pani Kamila Kasperowicz kontynuowała naukę w Wielkiej Brytanii podejmując studia podyplomowe na kierunku Design w Manchester School of Art, uzyskując w 2011 roku dyplom z wyróżnieniem Master of Design LAB. Pracę zawodową, w zakresie projektowania graficznego, Doktorantka podjęła w 2010 roku, tuż po uzyskaniu dyplomu magisterskiego. Pracowała najpierw jako freelancer, a od 2013 roku w Wielkiej Brytanii w UAP Ltd., gdzie obecnie pełni funkcję dyrektora do spraw Marketingu. Jest także członkiem Hot Bed Press Studios w Manchesterze.

Piel

Pani Monika Kasperowicz jest aktywna na polu działań artystycznych. Zrealizowała dotychczas siedemnaście wystaw indywidualnych na których prezentowała plakat, grafikę oraz instalacje, głównie w Wielkiej Brytanii (Manchester, Stockport, Salford), a także we Włoszech (Caserta) oraz w Polsce (Cieszyn). Brała udział w trzydziestu wystawach zbiorowych w Polsce (Cieszyn, Radzionków, Poznań, Sosnowiec, Tychy, Katowice, Elbląg), w Czechach, Słowacji, Rosji, Macedonii, Chinach i Wielkiej Brytanii. Do znaczących osiągnięć artystycznych Doktorantki należą m.in.: współautorstwo książki *British Stuff* wydanej w dwóch częściach (ostatnia część w 2016 roku) nakładem Summersdale Publishing, wykreowanie w 2018 roku własnej marki WUUFly łączącej obie jej życiowe pasje – sztukę i jogę, a także udział w finale konkursu Taiwan International Graphic Design Award (2016) oraz rezydentura artystyczna w Hot Bed Press w Salford (UK. 2020).

Aktywności artystycznej doktorantki towarzyszy działalność organizacyjna i społeczna. Pani Kasperowicz zajmuje się promocją sztuki poprzez organizowanie wystaw i warsztatów oraz współpracuje z galerią *Working Man Gallery*. Zorganizowała m.in. w Wielkiej Brytanii cztery wystawy prezentujące dorobek artystyczny nauczycieli akademickich Instytutu Sztuk Plastycznych w Cieszynie. Jest współrealizatorką inicjatywy *FeMade* zrzeszającej i wspierającej kobiety tworzące szeroko pojętą sztukę. Od 2009 roku współpracuje z Fundacją dla Somalii z siedzibą w Warszawie organizując seminaria i warsztaty artystyczne dla młodzieży takie jak: warsztaty międzynarodowe *Explore Silesia* w Polsce czy *Art of Freedom* w Gruzji, w ramach programu unijnego *Youth in Action* (Młodzież w działaniu). Zaangażowanie społeczne Doktorantki przenika również sferę projektową, czego wyrazem jest projekt graficzny manifestu *Arts and Health* traktującego o wpływie sztuki na zdrowie i zdrowia na sztukę, zrealizowany w 2012 roku dla Manchester Metropolitan University.

Dorobek artystyczny pani Kamili Kasperowicz zaprezentowany w portfolio, obejmuje instalacje, plakaty, projekty wydawnicze, logotypy, sitodruki i rysunki. Instalacje artystyczne należą do najnowszych dokonań artystki. Na podstawie dokumentacji fotograficznej i komentarzy słownych można odtworzyć w swojej wyobraźni obraz kreowanej przez panią Kasperowicz przestrzeni. W instalacji *Places* czyli *Miejsca*, zostały wykorzystane przezroczyste folie celulozowe podwieszone w pomieszczeniu, na które nadrukowano w czarnym kolorze elementy typografii. Istotną rolę w tej instalacji pełni kolor ścian oraz światło. Elementy te współuczestniczą w plastycznej grze druku i cieni budując zmienne, przenikające się, wielopłaszczyznowe obrazy. Kolejna instalacja zatytułowana *Człowiek, emocje, miasto* została zaprojektowana jako tło dla wyświetlanych animacji. W efekcie, jak pisze autorka, powstała „generatywna kompozycja wizualna, ulegająca ciągłej transformacji w zależności od miejsca jej percepcji”. Te dwie przytoczone przeze mnie realizacje zdają się tworzyć kreacje będące eksperymentami artystycznymi, w których gra światła, koloru i cieni wprowadza odbiorcę w świat wyobraźni. Odmienny charakter, zdecydowanie edukacyjny, ma instalacja zatytułowana *Typomania*, zrealizowana w przestrzeni miejskiej cen-

Rel

trum Manchesteru w 2018 roku. Opierając się na opisie autorki: „Przedmiotem instalacji było dwadzieścia sześć liter wyłonięnych z historycznych budynków tego miasta, zaprezentowanych na ulicach Manchesteru. Przechodnie mogli zapoznać się z opisem zawierającym historię budynku i opisem jego elementów typograficznych.” Ostatnia z udokumentowanych w portfolio instalacji stanowi swego rodzaju próbę nawiązania dialogu z odbiorcą. Instalację tę tworzył zestaw dziesięciu kolorowych plakatów o niewielkich rozmiarach rozwieszonych na murze, na których zostały umieszczone krótkie teksty wskazujące, czym dla Autorki jest projektowanie graficzne. Otwarte, niedokończone zdanie „Projektowanie graficzne to...” miało prowokować przechodniów do refleksji i wyrażenia swoich wniosków w przygotowanym specjalnie do tego celu osobistym notatniku. Kolejnym, zaprezentowanym przez Panią Kamilę Kasperowicz, obszarem realizacji twórczych, jest zestaw dwunastu plakatów typograficznych. Są to plakaty autorskie, powstałe jako forma artystycznej ekspresji, będące odpowiedzią na swobodnie sformułowane problemy (*Tempo*, *Postrzeganie*, *Relacja*) bądź dedykowane Festiwalowi Jazzu. Wyjątek stanowią dwa plakaty prezentujące Manifest Sztuki dla Zdrowia. Zestaw plakatów uzupełniają cztery prace studenckie, będące kompilacją rysunku i detali typograficznych tworzących portrety sławnych projektantów. Pozostałe rozdziały prezentują projekty publikacji, logotypów, grafik wykonanych w technice sitodruku oraz przykłady rysunków. Zarówno realizacje artystyczne jak i projektowe świadczą o podejmowaniu różnorodnych wyzwań w obszarze graficznym. Analizując i porównując ze sobą różne zakresy jej twórczości, trudno oprzeć się wrażeniu, że domeną Doktorantki jest jednak przede wszystkim obszar typografii wizualnej cechującej się w odróżnieniu od tzw. typografii czytelniczej odejściem od linearnej struktury tekstu na rzecz ekspresji plastycznej. Jak pisze o swojej twórczości sama Doktorantka: „esencją moich zainteresowań stały się działania, w których staram się niejako połączyć sztuki piękne i projektowe. Eksperymentuję, wykorzystując różnorodne techniki instalacji, światła i grafiki.”

Praca doktorska *City Type*

Praca doktorska pani Kamili Kasperowicz została przedstawiona w formie publikacji zawierającej opis projektu, prezentację zestawu dwudziestu siedmiu plakatów typograficznych oraz dokumentację fotograficzną dwóch instalacji zatytułowanych: *City Type Manchester* oraz *City Type Katowice*. Katalog w twardej, płóciennej oprawie stanowi, dopełniającą portfolio, część prezentacji dorobku. Całość jest edytorsko opracowana w elegancki i przejrzysty sposób. Jedy- nym mankamentem, który zwrócił moją uwagę, jest wyjustowany, ale zawierający miejscami nierówne światła międzywyrazowe skład typograficzny. Tu zarysowuje się dla Doktorantki przestrzeń do doszlifowania typograficznego warsztatu.

Opis pracy zawiera wprowadzenie objaśniające cel oraz inspiracje podjętej problematyki, a także zasadniczą koncepcję opartą na kluczowych pojęciach związanych z Manchesterem i Katowicami – dwiema przemysłowymi aglomeracjami. Autorka zaprosiła do „współpracy”, na etapie analizy problemu, zwykłych mieszkańców obu miast będących przedmiotem twórczych

poszukiwań, do zdefiniowania jednym słowem ich miejsca zamieszkania. Spośród najczęściej pojawiających się określeń, Pani Kasperowicz wybrała te, z którymi sama się utożsamiała. Dla Manchesteru były to pojęcia: *Home, Wet, Buzzin, Mint, Banging*, a dla Katowic: *Przestrzeń, Rozwój, Przemiana, Modern, Beton i Hajmat*. Pojęcia te stały się osnową dla narracji zarówno w sferze ideowej jak i artystycznej.

Przyznam, że z przyjemnością czytałam komentarz Autorki, przesycony emocjami i sugestywnie przekazujący klimat miejskich przestrzeni. Mam tu na myśli zarówno klimat w znaczeniu aury, (przywołanej przez Autorkę wilgotności sprzyjającej przechowywaniu bawełny w słynącym z jej produkcji Manchesterze) jak i klimat kulturowy wytworzony przez historię i mieszaninę tradycji, obyczajów i języków mieszkańców obu miast. Treści zawarte w opisie pracy, przełożone na autorski język typograficzny wykreowany przez panią Kasperowicz, są odzwierciedlone w plakatach. W tych, które opowiadają o Manchesterze, odnajduję wilgotny od deszczu wieczór, zamazane światła neonów, drgającą tkankę miasta złożoną z nakładających się stylów typograficznych pochodzących z różnych miejsc i czasów tworzących swoisty, barwny tygiel. Z kolei w typograficznej „opowieści” o Katowicach można odnaleźć nostalgiczne akcenty będące świadectwem przemijającego świata, jak np. neon liczącego dekady Domu Handlowego Zenit czy czcionki pochodzące ze starych zecerni. Zauroczenie bogactwem tradycji widoczne w tych realizacjach zdaje się potwierdzać autorski komentarz. Jak wspomina Pani Kasperowicz: „Podczas zbierania informacji natrafiłam na narracyjną wystawę *Światło historii. Górny Śląsk na przestrzeni dziejów*. Dzięki tej wystawie przeniosłam się w czasie i zobaczyłam „utraconą” typografię Katowic na przestrzeni wieków. Piękne, ręcznie malowane szyldy z czasów niemieckich wykorzystujące frakturę, charakterystyczne neony z lat 60-tych i 70-tych oraz trójwymiarowe reklamy pamiętające początki kapitalizmu”. „Typosfera” Katowic (określenie zaczerpnięte z pracy Autorki) to jednak nie tylko przeszłość, to także teraźniejszość, której przejawy artystka zauważa m.in. w nowoczesnej identyfikacji wizualnej miasta wykorzystującej współczesny font Klavika. Co łączy oba miasta Manchester i Katowice? Co je różni? Pani Kamila Kasperowicz porównuje typosferę obu aglomeracji i dochodzi do konkluzji: „Manchester to różnorodność i ożywienie”, „Katowice to wielowymiarowa przemiana. To ona czyni Katowice miastem wyjątkowym”.

W realizacjach Doktorantki zauważam pewną analogię do twórczości brytyjskiego projektanta Neville’a Brody’ego. Cechą charakterystyczną jego typograficznych eksperymentów była przestrzenność i przenikanie elementów jednych w drugie, zniekształcanie form, co nadawało kompozycjom niespotykaną wcześniej jakość graficzną. Brody uzyskiwał ten efekt wykorzystując twórczo możliwości nowych programów komputerowych. W przypadku Pani Kamili, Autorka poszerza swoje możliwości artystycznego przekazu tworząc instalacje i wkraczając w realną przestrzeń, aby w ten sposób wzbogacić przeżycia samego odbiorcy kreowanego przez nią świata. Jak sama pisze: „przestrzeń, w której zawisną instalacje pozwoli widzowi wejść w relację

Bel

z trójwymiarowymi obiektami. Ważna dla mnie w kontekście założeń pracy będzie wizualna mnogość obrazów. Nakładanie się warstw ma na celu wywołać u widza skojarzenia z pulsującym typografią miastem.”

Podsumowując pracę doktorską, oceniam ją wysoko. Należy zaznaczyć, że istotne są nie tylko walory artystyczne plakatów, ale także merytoryczna wartość pracy pisemnej, na którą składają się przytoczenia historycznych i współczesnych faktów, nazwisk i dat związanych z kulturą typograficzną obu miast. Całościowy dorobek twórczy Pani Kamili Kasperowicz prezentuje, w moim przekonaniu, postawę nacechowaną indywidualnością i wrażliwością artystyczną.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę całościowy dorobek artystyczny, jakość opracowania pracy doktorskiej i poziom artystyczny prac, stwierdzam, że praca doktorska Pani Kasperowicz w pełni spełnia wymagania określone w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (z późniejszymi zmianami) o stopniach i tytułach, oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki. Po wnikliwej analizie pracy doktorskiej, stwierdzam, że stanowi ona znaczący wkład w rozwój dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki. Niniejszym zdecydowanie popieram wniosek Rady Instytutu Sztuk Plastycznych Wydziału Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach o nadanie Pani mgr Kamili Kasperowicz stopnia doktora w dziedzinie Sztuk Plastycznych w dyscyplinie artystycznej Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki.

dr hab. Ewa Stopa-Pielesz, prof. ASP
25 października 2022, Bielsko-Biała